

Dobry wybór. Program pierwotnej profilaktyki raka szyjki macicy

A good choice. Primary prevention of cervical cancer programme

Aleksandra Szafrńska-
-Barańska

NZOZ „Medicus” Tadeusz Kozubski
Spółka Jawna, Gostynin

STRESZCZENIE

Wstęp. W ramach terytorialnego programu pierwotnej profilaktyki raka szyjki macicy na terenie miasta i gminy Gostynin od 4 lat 15-letnie dziewczęta poddawane są bezpłatnemu szczepieniu przeciwko wirusowi brodawczaka ludzkiego (HPV).

Cel pracy. Celem badania była ocena częstości szczepienia przeciw HPV.

Materiał i metody. Badaniem objęto 134 dziewczęta 15-letnie, zamieszkałe na terenie miasta i gminy Gostynin, zakwalifikowane w 2014 roku przez władze terytorialne do szczepienia przeciw HPV. Wśród rodziców pacjentek obecnych na zorganizowanym przed pierwszą dawką szczepienia spotkaniu edukacyjnym, po wygłoszeniu prelekcji dotyczącej zakażeń HPV, przeprowadzono ankietę określającą powód decydujący o zgodzie na szczepienie lub o rezygnacji ze szczepienia dziecka.

Wyniki. W badanej grupie 134 dziewcząt ze szczepienia skorzystało 125 (93,7%) dziewcząt. Rodzice decydujący się na szczepienie przeciw HPV uznali, że na ich zgodę na szczepienie wpłynęły: wiedza uzyskana z prelekcji (60% rodziców), wiedza zdobyta przed prelekcją, której źródłem były media (40% rodziców). Rodzice pięciu (spośród dziewięciu niezaszczepionych) dziewcząt, którzy nie wyrazili zgody na szczepienie, jako powód swojej decyzji podali niechęć do szczepień indukowaną przez otoczenie i wzmocnioną przez wiadomości dostępne w mediach. Rodzice czterech dziewcząt niezaszczepionych nie podali powodu swojej decyzji ze względu na nieobecność na spotkaniu edukacyjnym.

Wnioski. Wyniki badań wskazują na zainteresowanie szczepieniem przeciw HPV. Program pierwotnej profilaktyki raka szyjki macicy organizowany przez władze terytorialne i poradnię lekarza rodzinnego, rodzice dziewcząt zakwalifikowanych do szczepienia oceniają jako wartościowy i potrzebny. Forum Medycyny Rodzinnej 2015, tom 9, nr 2, 97–99

Słowa kluczowe: szczepienie, profilaktyka, wirus brodawczaka ludzkiego, rak szyjki macicy

ABSTRACT

Introduction. As a part of territorial programme of primary prevention of cervical cancer in the town and commune of Gostynin for 4 years 15-year-old girls have been subjected to free vaccination against human papillomavirus (HPV).

Aim of the study. The aim of this study was to evaluate the frequency of HPV vaccination.

Material and methods. The study included 134 girls aged 15 living in the town and commune of Gostynin qualified in 2014 by the territorial authorities for vaccination against HPV. On an educational meeting organized before the first dose of vaccination was administered, after a lecture on HPV infections, the parents of patients were given a questionnaire in which they indicated the reason for giving consent for vaccination or rejecting vaccination of their child.

Results. 125 out of 134 (93.7%) girls participated in the programme. Parents who opted for HPV vaccination felt that their consent was influenced by: knowledge acquired from the lecture (60% of parents), knowledge acquired through the media before the lecture (40% of parents). Parents of 5 out of 9 unvaccinated girls indicated aversion to vaccination induced by the environment and reinforced by the media as reasons for their decision. Parents of 4 unvaccinated girls did not provide any reason due to the absence from the educational meeting.

Conclusions. The results indicate the interest in vaccination against HPV. Parents of the girls qualified for the vaccination evaluate the programme of primary prevention of cervical cancer, organized by the local authorities and GP clinic, as valuable and necessary.

Forum Medycyny Rodzinnej 2015, vol 9, no 2, 97–99

Key words: vaccination, prevention, human papilloma virus, cervical cancer

WSTĘP

W kręgu zainteresowań lekarza rodzinnego powinny znaleźć się działania z zakresu profilaktyki chorób stanowiących duży problem społeczny. Wśród takich chorób znajduje się rak szyjki macicy, który w Polsce jest drugim co do częstości występowania nowotworem złośliwym u kobiet. Optymalna profilaktyka raka szyjki macicy to profilaktyka pierwotna, czyli szczepienia w celu zapobiegania zakaże-

niom wirusa brodawczaka ludzkiego (HPV, *human papillomavirus*) — typom wysoce onkogennym — i profilaktyka wtórna, to jest przesiewowe badania cytologiczne (wczesne wykrywanie dysplazji i raka). Szczepienia nie zastępują regularnych badań cytologicznych w kierunku raka szyjki macicy, ale stanowią ważną „broń onkologiczną” (ryc. 1). W ramach terytorialnego programu pierwotnej profilaktyki raka szyjki macicy na terenie mia-

Adres do korespondencji:

dr n. med. Aleksandra Szafrńska-Barańska
NZOZ „Medicus” Tadeusz Kozubski Spółka Jawna
ul. Wojska Polskiego 35, 09–500 Gostynin
tel.: 508 303 832
e-mail: oiaszafranska@interia.pl

Optymalna profilaktyka raka szyjki macicy

- **Profilaktyka pierwotna** – szczepienia w celu zapobieganiu zakażeniom HPV (typom wysoce onkogennym)
- **Profilaktyka wtórna** – przesiewowe badania cytologiczne (wczesne wykrywanie dysplazji i raka)

Szczepienia nie zastępują regularnych badań cytologicznych w kierunku raka szyjki macicy.

Proszę umów się już dziś!

Rycina 1. Profilaktyka raka szyjki macicy

sta i gminy Gostynin od 4 lat 15-letnie dziewczęta poddawane są bezpłatnemu szczepieniu przeciwko wirusowi brodawczaka ludzkiego (HPV).

MATERIAŁ I METODY

Jednośrodkowe badanie, w którym uczestniczyły 134 dziewczęta 15-letnie, zamieszkałe na terenie miasta i gminy Gostynin, zakwalifikowane do szczepienia przeciw HPV. Ocenić podlegała częstość szczepienia przeciwko wirusowi brodawczaka ludzkiego. Badanie ankietowe przeprowadzono wśród obecnych na spotkaniu edukacyjnym przed pierwszą dawką szczepienia rodziców. Oceniono powód decydujący o zgodzie na szczepienie lub o rezygnacji ze szczepienia dziecka.

WYNIKI

W badanej grupie 134 dziewcząt ze szczepienia skorzystało 125 (93,7%) nastolatek. Rodzice decydujący się na szczepienie przeciw HPV uznali, że na ich zgodę wpłynęły wiedza uzyskana z prelekcyj — 75 rodziców (60%), wiedza zdobyta przed prelekcją, której źródłem były media — 50 rodziców (40%). Rodzice pięciu (spośród dziewięciu niezaszczepionych) dziewcząt, którzy nie wyrazili zgody na szczepienie, jako powód swojej decyzji podali niechęć do szczepień indukowaną przez

otoczenie i wzmacnianą przez wiadomości dostępne w mediach. Rodzice czterech dziewcząt niezaszczepionych nie byli obecni na spotkaniu edukacyjnym, powód decyzji nieznany.

DYSKUSJA

Lepiej zapobiegać, niż leczyć! W przypadku raka szyjki macicy, który w Polsce plasuje się w czołówce, jeśli chodzi o częstość zachorowania na nowotwory złośliwe u kobiet, to hasło powinno być myślą przewodnią. Czynnikiem wywołującym raka szyjki macicy jest wirus brodawczaka ludzkiego (HPV) — typy wysoce onkogenne 16,18. Wirus brodawczaka ludzkiego (HPV) szerzy się drogą kontaktów seksualnych. Do zakażenia dochodzi najczęściej w początkowym okresie po rozpoczęciu aktywności seksualnej. Około 50–80% aktywnych seksualnie kobiet ulega zakażeniu HPV przynajmniej raz w życiu. Profilaktykę pierwotną wobec znanego patogenu stanowią szczepienia. Schemat składający się z trzech dawek zmniejsza ryzyko rozwoju stanu przedrakowego szyjki macicy. Wskazaniem do szczepienia jest profilaktyka zmian przednowotworowych szyjki macicy oraz raka szyjki macicy związanych przyczynowo z HPV typu 16,18. Za grupę docelową przyjmuje się dziewczęta i kobiety pomiędzy 10. a 25. rokiem życia. Dlaczego warto szczepić? Każdego dnia u 10 Polek rozpoznaje się raka szyjki macicy. Rak szyjki macicy zabija pięć Polek dziennie. Szczepienie chroni organizm przed zakażeniami najbardziej rakotwórczymi typami HPV, minimalizując ryzyko rozwoju raka szyjki macicy. Najlepszy efekt ochronny przed zmianami przedrakowymi można uzyskać, szczepiąc młode nastolatki przed kontaktem z HPV (inicjacją seksualną). W wielu krajach szczepienia przeciw HPV są wpisane do Programu Szczepień Ochronnych. W Polsce finansowanie szczepień przerzucone jest na pacjenta lub jego opiekunów. Dzięki inicjatywie i zaangażowaniu władz terytorialnych oraz pracowników ochrony zdrowia szczepienia mogą być bezpłatne dla pacjenta.

WNIOSKI

1. Edukacja zdrowotna w zakresie profilaktyki raka szyjki macicy należy do kompetencji lekarza rodzinnego (LR).

2. Rozpowszechnienie wiedzy medycznej może posłużyć jako narzędzie w walce z „okrutną statystyką”.
3. Program pierwotnej profilaktyki raka szyjki macicy organizowany przez władze terytorialne i poradnię lekarza rodzinnego oceniany jest jako wartościowy i potrzebny.

PIŚMIENNICTWO

1. Rywczak I., Mrukowicz J. Programy szczepień przeciwko ludzkiemu wirusowi brodawczaka. *Medycyna Praktyczna. Szczepienia* 2013; 1: 21–27.
2. Heinz J., Kaufmann A. Czy wszystkie kobiety należy szczepić przeciwko HPV? *Medycyna Praktyczna* 2007; 12: 50–53.
3. Charakterystyka produktu leczniczego Cervarix.
4. Charakterystyka produktu leczniczego Silgard.